

**Parafia Ewangelicko-Augsburska w Cieszynie
Muzeum Protestantyzmu
Biblioteka i Archiwum im. B.R. Tschammera
pl. Kościelny 6, 43-400 Cieszyn
tel.: 502495835, tel./fax: 33 8579669
e-mail: muzeumprotestantyzmu@gmail.com
www.muzeum.cieszyn.org.pl**

Bibl. Tscham.

1700

1. Vermanung d. M. 2. an den dreyfachen hauß der erkenntheit
2. von verantwortung verneris schriftwangs über
drei monatspredig auf den lüttgen
3. von gesetz kirchens genossen dritten burg
mit einem bestimmtheitshymn 1700
4. sermon auf das evangelium am sonntag
nach eingesam d. M. 2.
5. sermon auf den vierden sonntag nach easterne
6. sermon auf den zweiten sonntag d. M. 2.
7. sermon auf den dritten sonntag d. M. 2.
8. Dreifaltigkeitser sermon d. M. 2.
Der erst wir von Gott und von heilige geist wort
Der ander vom festtagel petri
Der dritte auf das evangelium estote misericordia
fünf geinger sermon d. M. 2.
9. Der erst auf den sonntag Lentate
Der ander auf das evangelium Es ist innent ad Hm
Der dritte vom sonnt Jhesu
Der vierte auf das evangelium Nisi inservera in
Der fünfte auf das evangelium Abendite a falso profetis
10. Dom von jesum aufgesagtem d. M. 2.
11. sermon von der verantwortung ginn sterbun d. M. 2.
12. sermon von dreifaltig gittern lobom d. M. 2.
13. sermon der ersten verantwortung eind
14. sermon vom dreytagt eind sermon vom winter eind
15. sermon von der tanck eind
16. kideraus Lüttgenstadt vom gelassenheit
17. von glauben d. M. 2.
18. ein hauß an die lypas in Niederland. M. 2.
19. drey quaddam agnisi et papae adversus luthetum
20. drey quaddam agnisi et papae adversus luthetum
21. drey d. set kontriken und kontradicier dogmatisches Mandato. d. M. 2.

ПОСЛАНИЕ АПОСТОЛА ПАВЛА КОМПЛЕКСНОГО
СИСТЕМЫ УЧЕНИЯ

Sermo de virtute exhortacionis

Fratri Martino Luther Augustiniano
a linguis terciis tandem
eucaberatus.

F. MARTINVS LVTHER PIO LECTORI
SALVTEM,

¶ Magna vere grā mihi a dño nro Ihesu Christo collata vī-
deatur, vt verba mea solius, tam ingrata & odiōsa sint multis,
deinde nescio i quod h̄eres (ceu prothei quidā effeni) secūda
penē lingua transformētur, Et nisi idem ipi dño nostro Ihesu
Christo, Apostoliqz omib⁹ acqz pphetis contigisse scirem,
iam dū desperās, silentiū essem, Nūc vero cū vrgeat offici⁹
mei necessitas, eo nitor, q̄ magis abediēdū ē deo, q̄ homini⁹
bus, paratiſli⁹ ſuſtū ſtū docēdi relinqre, Si ita placet
maioribus Ecclesię (i. Christo) Sin retinendū eſt, dent veniam
& boni consulant, qui volent, mei ſtudij erit, omib⁹ virib⁹
ſudare, vt Christus, Christum, Christo nunciet, & audiat, Hec
commemoro, pie mi lector, q̄ Sermone quendā de excom-
municatione feci ad populū Vuittenbergensem, cuius vt ego
pro p̄fsum oblitus, ita aduersarij miseri, ſunt plus q̄ oportet
memores, interpresq̄ rigidissimi, ne dicam iniquissimi, dabo
ita. p̄ opera, q̄ tū ſufficit memoria, vt ſenſa, ſi non verba totius
ſermonis, omia i publicū exponā, vt probē, eame docuiſſe
quorū necq̄ me p̄niteat tractatore, necq̄ p̄iū auditorem, quid
zur amici mei paraphraſi, aut pseudophraſi ſua fecerint, aut faſ-
ciant, det dñs, vt aliquid videant & ipli, Amen, Vale,

¶ Debitū vobis Sermonē totiesq; pmissum, tandem
aliqñ p̄soluo, hoc ē, de Virtute Excommunicatiōnis
hodie dicendū est, qđ ut plaz
nissime intelligatis, distincte
pecedam.

¶ PRIMVM,

Videndū, quid sit excommunicatio Ecclesiæ. Et quātū vis vos
cabuli valet. Excommunicatio nihil est aliud qđ priuatio cō
munionis, & extra communionē fideliū positio. Est autē fides
līc communio duplex. Una interna & spūalis, alia externa &
corpalis. Spiritualis est, vna fides, spes, charitas in dēū. Cor
poralis est participatio carundē sacramentoꝝ. i. signorꝝ fidei,
spei, charitatis, quētū ulterius extenditur vſq; ad communio
nei rēti, vſlus, colloqui, habitationis, aliarūq; corporalium con
uersationū.

Igitur sicut priore illa spūali communionē, nulla creatura
pt animā v̄l communicare, vel excommunicatā reconciliare,
nisi deus solus. Ita non pt communionē eandē villa crea
tura ci auferre, seu eā excommunicare, nisi solus ip̄e homo, p
pecatum p̄prium.

Hęc sūia satis patet, quia fidē, spem, charitatē, nulla creatura
pt conferre, vel auferre, luxta illud Ro: viii, Q uis separabit nos
a charitate dei? Et infra, Certus sum, qđ nec mors, nec vita,
necq; angeli, necq; principatus, necq; virtutes, necq; iustitia, necq;
futura, necq; fortitudo, necq; altitudo, necq; profundū, necq; alia
creatura, Poterit nos separare a charitate dei, qđ ē in Christo Ihesu
dno nōtro. Et, i. Pe: iij. Et quis est quo vobis noceat, si boni
emulatorēs fueritis?

¶ SECUNDVM,

Consequēs ergo est, qđ excommunicatio Ecclesiastica, est dīs
taxat externe priuatio communionis, scz sacramentoꝝ, fu
tūrē seculūrē publicē ofonis, deinde aliarū (vt dictū est) corporalis
necessitatis resū & conuersationū. Hęc em sūia nota est, sic &
Paulus. i. Corin:v. scribit, Ut non commisceant, nec cibūs us
māt eū eo, qui nominat inter eos, fornicator, maledicuſ, ebri
os, rapax &c. Et, iij. Tessa: iij. Si quis non obedierit xbo nō
per ep̄lam hęc, notate, & nō cōmisseamini cū illo, vt confus
datur. Sequitur, Et nolite quasi inimicū existimare, sed corri
pote, vt fratrem. Hęc si non de excommunicatione externa
salua interna communionē, dicta sunt, fateor me non intelligere
Apostolum Paulum. Et Iohannes epistola secunda,
Si quis venit ad vos, & non aſſert doctrinam hanc, nolite

et in domum recipere, nec aue ei dixeritis, Qui enim dicit illi aue,
communicatur opibus eius malignis.

¶ TERCIVM.

Excommunicari, non est anima traditi diabolo, neque priuari bonis Ecclesie, communibusque orationibus eiusdem, Hoc ex dictis abude patet, quia manente fide, spe & charitate, manet vita continua, & participatio omni bonorum Ecclesie.

¶ QVARTVM.

Excommunicatio, si iusta est, significat potius, animam esse diabolou traditam, & Ecclesie communione spirituali priuata, quia fert super eum, qui peccato mortali seipsum priuauit communione charitatis, & diabolo se etradidit, Sicut econtra reconciliatio : sacramentum est & exterrit signum, interioris reconciliationis & communionis, Ideo verum est, quod excommunicatione ecclesiastica, non infert, sed propinquat aliquem esse in morte & peccato, id est excommunicatum spiritualiter.

¶ QVINTVM.

Excommunicatio, si est corporalis & corporalis, utrum ordinet, non contra, sed per communionem interiori, vel repanda, si iuste lata fuerit, vel augenda, si iniusta fuerit.

Probatur hoc per Apostoli. h. Corin: vlt: Agas secundum pratem quam dedit dominus mihi, non in destructionem, sed edificationem, hoc certe intelligo, quod non possit destruere, sed immodo edificare per Ecclesiastica pratem, Nam & illi fornicarii. i. Corin: v. sic excommunicavit, & Satan tradidit, ut spiritus nihilominus saluus fieret, & ut supra dictum est, Non existimandi sunt quasi inimici, Sed corrigendi ut fratres, non ut perdantur, sed ut confundantur, Et ut audatius dicam, Nec Christus, ut homo, haec habuit pratem separandi animas, sicut dicit Iohann: vi. Omnes quod venit ad me non entra foras, Et iterum, Hec est voluntas eius, qui misericordia patris, ut omnes quod dedit mihi, non perdetur, Et iterum alibi, Non venit filius hominis perdere, sed salvare animas, Ita ad hoc est apertus quod textus: vi. de Ieron: ex: c. Cum medicinalis, qui valde est notabilis, dices, Cum medicinalis sit excommunicatione, non mortalibus disciplinans, non eradicans, dum tamen in quae lata fuerit, non contenerat, caute pudeat Ecclesiasticus iudex, ut in ea ferenda ostendat se presequi, quod corrigentis fuerit & mendicantis, Hec ibi, Cur non dixit, quod perdetur & occidetur, si fuerit, sicut quidam desperati timent, imo quidam Officiales tyranni affectant, Igitur Ecclesiastica excommunicatione, est prius

& maternū Ecclesiā flagellū, super corp⁹ & pes corporis impositū,
quo non trudit ad infernū, sed potius reuocat, & vrget ad sa-
lutē eos, qui ad inferna ppterant, ideo cū summa exultatione,
& Kreuerētia simul amplectendū nedū patientissime ferendū ē.

¶ SEXTVM.

Illud solū & maxime oīm curandū est, ne excommunicatio
ca fidele salutis ministerū, contēnatur, aut impatientius ferat,
quia non modo ppter prātem Ecclesiā, quę per seipam semper
est metuenda, Sed etiā ppter Piam huius ptatis oigationem, &
salutis pprię, pmotionē, amanda. Sit simile, q̄ mater corri-
piat dilectū filii, qñq̄ meritū, qñq̄ imeritū. Hic constat piuns
esse flagellū, & filio salutare, Qz si ipse impatiens matrem hui⁹
disciplining, nō omiserit phibitū, aut non fecerit nullum. Sed
furens in matrem insurgat, aut contēnat. Ecce tum incurrit in
mandatū dei, vbi p̄cipit parētes honorari, & fieri, vt ex vnica
leuiuscula disciplina, q̄ sine peccato, nō cū merito erat, sibi
confiteri, detestabilissimā culpā, & cternā pœnā. Ita & nō s̄c
culo fieri (hei miseriā) videmus, vt officiales trucident, nota-
rios & nūcios cedāt, mergāt, captiuēt, aliaq̄ detestabilia por-
tentia committāt, qd̄ non facerent credo, nisi vulgata illa erro-
neaq̄ opinione, crederent se se per excommunicationē, tradi
damnationē, ac non potius queri ad salutē. Hinc em̄ scelerib⁹
adisciūt desperationē, nouissimū oīm, horredissimūq̄ malo-
rum, Atq̄ hæc causa fuit, vt hūc sermonem meditarer, & nūc
cederem q̄q̄, Qzq̄ iuste permitrat hāc cedem in officiales deus,
vt qui hāc sniam salutis absconditā cupiūt, quo securius ty-
rannidē suam falso terrore hominī stabiunt, tandem extre-
ma tyrannorum etiā patientur.

Sivero populus hujus ptatis & excommunicationis optimā
necessitatē, & saluberrimam vim, ac non contra eos, sed p̄ eis,
valere doceretur intelligere, minus ipsi periculorū, & quietiore
obedientiā in populo haberet, quin & gloriā & amore ob-
tinenter.

Igitur, mifratres in domino, nolite hēc portenta cogitare,
Sint officiales vel publicani, hui⁹ potestatis, ministri, sint in q̄
boni, mali, qualescūq; non nocebūt p̄tā ipsa vobis, sed p̄de-
rit semper, siue sit in v̄su vel abusu, tmmodo recte feratis eam,
aut cū humilitate euadere seu solui q̄rite, Matrē intuemini Ec-
clesiā, Quid ad te, si virgā suā sup te ponat p̄ manū indignis
nihilomin⁹ Matris tuę dulcissimę virga ē; & qd̄ saluberrima

¶ SEPTIMVM,

Id potius aduerte, & oculos huc verte, ut illud magis, vel factas
vel omittas, propter quod excommunicari & flagellaris, q̄ quo
modo virgā non feras, sed huius, oīa hæc puerissima sit, non quod
velit, sed quid faciat dūtaxat virga, consideram⁹, Quis ē enī
nūc inter nos, qui tāto timore timeat deū offendere (p q̄ utiq̄
solo excommunicamur, si iuste excommunicamur) q̄to situs
de excommunicationē vitare vel euadere Ita sit, vt semp p̄c
nas, etiā rām pīas & bonas, plus timeamus, q̄ horrendissimas
culpas, Et ad id, phdolor, coopantur, tā minaces & imperiosi
huius optīmū p̄tatis ministri, rabulē forenses.

¶ OCTAVVM,

Excommunicatio, non tm̄ p̄fidei contumacia, sed pro q̄libet
crimine scādaloso debet ferri, patet hoc ex p̄dictis, vbi Paul⁹
i. Corin: v. & q̄. Tēl: in, Iubet vitari etiā forniciarios &c, q̄q̄
magna sit iniuria, & huius potestatis iniuria, q̄ p̄septima aut
octaua pte Horenī, q̄nq̄ excommunicet, relictis interim hor-
ribilib⁹ & scandalosis criminibus impunitis, efficto ad hæcty⁹
rannidē colorādam, satis vafro cōmento, q̄ scz, non pp̄ter
trāgressiones, sed p̄ p̄ter contumaciā excommunicet, q̄i non
sit hoc crudelitas, q̄ pauperē p̄ tantillo p̄tio trahunt p̄tū
spacū, in tantas carnificinas suas, Sed hec alias.

¶ NONVM,

Id super omnia, & in hīs omībus considerādū est, q̄ p̄tās Ecclesie
cūsū Christi p̄tās, licet p̄ nostris peccatis plāerūq̄ tradat Pilatus
Herodib⁹, Annis & Caiphis, violentisq̄ hīs tyrannis, nīm tm̄
est, eā summis semper studijs reuereri & colere, exēplo Chri, q̄
sic Annā, Caiphā, Pilatū honorauit, Ideo nec indignissimæ
eiusdē abusio nes, nos debēr pmouere, quin quicquid ipsa fēs
cerit, hilariter feramus, aut saltē cū reuerentia declinemus, Nam
tēpus nīm periculosisimū est, ideo prudētissime cōportet nos
agere, ne pp̄ter personas, p̄tātem pariter vilipēdamus, immo
pp̄ter p̄tātem, etiā vilissimas personas honoremus, Sīc enim
irat⁹ nobis dicit, dabo pueros principes eorum, & effēminad
dominabūtur eis. Isa: in, Atq̄ id eo facilius efficiemus, quādo
cognoscimus, q̄ in anijs p̄fectū vel defēctū nihil possunt nisi
occasionaliter & exercitiue, & tentatiue (vt italo quar) agere.

¶ DECIMVM,

Excommunicatio iniusta, nobilissimū meritū est, ideo dulcē
ferēda, si excusationē tūc humiliter p̄stite, locus non fuerit das-
tus, Hic em̄ dices illud ps. cvij. Maledicent illi, & tu benedice

tm̄ vide, ne p̄tēm co nēnas, vis p̄tatis p̄dēt, contēptus vero
tēte perdet, Nā si filio (vt dixi) i mērito correptō, eo maior grā
matris accedit, postq̄ cognita fuerit eius innocentia patiens,
q̄to magis apud dū maiorem gratā consequetur, si patienti
innocentia etiā a matre sua Eccl̄ia tulerit disciplinā, t̄mo si ad-
uersario iubemur consentire, & benigni esse i via, quā tomas-
gis dulcissimē matri Eccl̄iae, etiā si per indignissimos nos flas-
gellat, Ipa em̄ manet Mater, quia manet Eccl̄ia, manet aut̄ Ec-
cl̄ia, quia manet Christus eius sponsus in eternū,

¶ VNDECIMVM.

In excommunicatione iniusta summe cauēdū, ne id deserat,
omittas, facias, dicas, p̄ q̄ excommunicari, nisi id sine peccato
fieri possit, Nā iusticia & veritas, cū sint de iteriore communis-
one Eccl̄ie, non debent omitti ppter excommunicationē ex-
teriorē, etiā si ad mortē vsc̄ pcederet, quia sic pessime omnīū
excommunicari, si quis excommunicari timeret, deber ergo
hūiliter ferre, & mori iu excommunicatione, Nec tñmere qđ
non accipit sacramētū Eucharistie, funeris ritū, sepulturas &c.
Hæc incompatibiliter minora sunt, q̄ ut iusticiā ppter ea pdat,
Nā qui etiā iuste excommunicatus, moritur, non ideo dāna-
bitur, nisi forte non contritus, & cū contemptu excommunicati-
onis moretur, Contritio & humilitas omnia soluit & placat,
mā si exhumet, aut in aquas p̄sciat. Beatus aut̄ & bñdictus
qui i excommunicatione iniustam ortu⁹ fuerit, q̄a iusticia
quā non deseruit, etiā tanto flagello p̄cussus, coronabitur in-
eternū.

¶ DVODECIMVM.

Monedit̄ sunt Pontifices, & eorū ministri, vt censuras grauac-
tim, & q̄ fieri p̄t, rarissime terat, Quia cū censurafit lex quædā,
Oisauit lex s̄ virtus & occasio peccati, & sine grā dei, lex non
impleat, grām euā dei (i.e. legis implectionē) dare ipi non p̄t,
Nihil aliud faciūt, multiplicando leges & censuras, q̄ p̄ multi-
plicandorum peccatorū, & offenditorū dei causas & efficaces oca-
siones p̄stant, q̄libet em̄ nos obedire tenemur eorū p̄ces-
p̄s, multo magis ut ipi tenentur seruire pris infirmitatibus,

τελος.

ANNO, M, D, XVIII,

WMOLOVAD

1000
HUNICIMONIA

